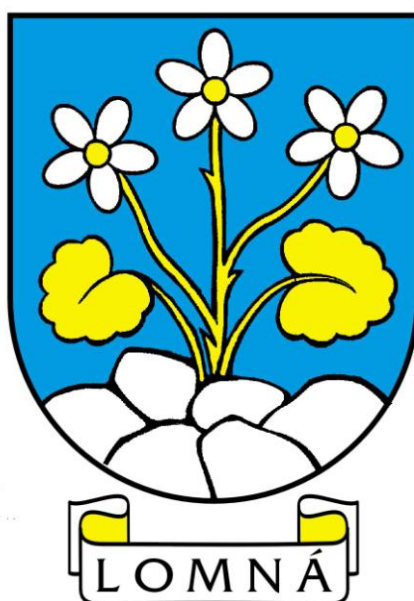

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lomná

Vypracoval A-projekt n. o. Liptovský Hrádok v spolupráci
s Obecným úradom v Lomnej a komisiou miestnych občanov

Obsah	Strana
Úvodná kapitola	
Legislatívne zázemie	3
Význam a užitočnosť programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce	3
Proces tvorby programu rozvoja Lomná	4
Kapitola 1. Lomná dnes	
Krátky úvod do súčasnej situácie	6
SWOT analýza	8
Kapitola 2. Lomná v budúcnosti	
Strategické ciele	12
Kapitola 3. Koordinácia pri napĺňaní rozvojového programu	
Ekonomickí a sociálni partneri	18
Inštitúcie	18
Partnerstvá	19
Finančné nástroje a podmienky financovania projektov z fondov EÚ	20
Prečo hovoríme o potrebe vzájomnej koordinácie pri realizácii programu rozvoja	21
Prílohy	
1. Zoznam inštitúcií	
2. Prehľad priorít a opatrení	
3. Záznamy a prezenčné listiny zo stretnutí komisie pre spracovanie programu	

Úvodná kapitola

Legislatívne zázemie

Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky, vo svojom článku I § 2 definuje prechod pôsobností na obce.

Na úseku regionálneho rozvoja prechádzajú pôsobnosti:

- Vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja
- Vypracúvanie programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja
- Koordinovanie spolupráce právnických osôb pri vypracúvaní programov rozvoja obcí

Na zákon č. 416 nadväzuje zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorý ustanovuje základnú štruktúru programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Ten pozostáva z analýzy hospodárskeho a sociálneho prostredia obce, ustanovenia základných smerov jej rozvoja v podobe priorít a projektových zámerov a návrhu finančného a administratívneho zabezpečenia plnenia programu.

Význam a užitočnosť programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

- Vypracovaním programu rozvoja splní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky Európskej únie – princíp programovania. Princíp programovania hovorí, že podpora zo zdrojov Európskej únie sa viaže na vypracovanie programových dokumentov. Programovým dokumentom na úrovni obce je program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej len program rozvoja obce).
- Možnosť získať verejné zdroje z rozpočtu EÚ a národného rozpočtu Slovenskej republiky je často previazaná na schopnosť obce spolufinancovať rozvojové projekty z vlastných zdrojov, prípadne zo zdrojov súkromných investorov. Prehľadné usporiadanie rozvojových zámerov do podoby programu rozvoja umožní obci zorientovať sa v škále dostupných podporných zdrojov, ako aj podmienok sprevádzajúcich získanie týchto zdrojov.
- Jasné stanovenie rozvojových priorít umožní obci Lomná realizovať dlhodobý rozvoj založený na cielenej stratégii a nie na náhlych, nekoordinovaných rozhodnutiach. Posilní obec v uvedomení si vlastnej jedinečnosti a vlastného prínosu pre prosperitu Oravy, širšieho regiónu Žilinského kraja, štátu aj Európskej únie.

Účasť občanov na tvorbe Programu pomáha vytvárať pocit spoluzodpovednosti za život v obci. Obecná samospráva tak v občanoch získa partnerov – spolurealizátorov miestneho rozvoja.

- Žiadatelia, ktorí budú prihlasovať svoje projekty do grantovej schémy, získajú z Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce informácie do analytickej časti projektov. Taktiež získajú z tohoto dokumentu informácie o možných partneroch a iných zámeroch v obci, ktoré súvisia s ich projektami.

Proces tvorby programu rozvoja obce Lomná

Program rozvoja obce Lomná vychádza z dlhodobej vízie obyvateľov: „*Zlepšiť kvalitu života obyvateľov Lomnej, vytváraním vhodných podmienok pre pracovné príležitosti v obci so zachovaním tradičných hodnôt.*“

Za účelom tvorby programu v priebehu mesiacov november a december 2003 sa stretávala komisia pre spracovanie programu. Stretnutí sa zúčastňovalo spolu 16 občanov pozostávajúcich zo starostu obce, poslancov, predstaviteľov miestnych inštitúcií a podnikateľov. Komisia pracovala pod metodickým vedením A-projekt n. o. z Liptovského Hrádku. Okrem spoločných pracovných stretnutí sa uskutočnil aj individuálny konzultačný deň, ktorého sa zúčastnili obyvatelia, kde sa nám podarilo identifikovať nositeľov a partnerov niekoľkých zámerov. V priebehu stretnutí komisia poskytla podklady pre analýzu súčasného ekonomického a sociálneho života v obci vrátane SWOT analýzy. Identifikovala možné rozvojové zámery, strategické ciele, orientačnú finančnú požiadavku, hrubý časový rámec, realizátorov a partnerské subjekty týchto zámerov. Návrh programu bol predložený na pripomienkovanie členom komisie, poslancom a občanom, od ktorých pochádzali rozvojové podnety.

Výsledný produkt pozostáva z nasledovných častí:

1. Lomná dnes – zmapovanie súčasných zdrojov v obci a SWOT analýza silných stránok, slabých stránok, príležitostí a ohrození.
2. Lomná v budúcnosti – zdefinovanie vízie a strategických cieľov rozvoja a pomenovanie rozvojových zámerov spadajúcich pod jednotlivé ciele. V zámeroch je uvedený rámcový rozpočet potrebný na realizáciu, nositelia jednotlivých rozvojových zámerov, potrební partneri, ako aj možný zdroj financovania.

3. Koordinácia pri napĺňaní rozvojového programu – kapitola pojednáva o ekonomických a sociálnych partneroch, inštitúciách ako aj finančných nástrojoch a podmienkach financovania projektov z fondov Európskej únie. Tiež je vysvetlené, prečo je potrebná vzájomná koordinácia pri realizácii programu rozvoja.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce prejedná obecné zastupiteľstvo.

V prípade vznesenia pripomienok ich A-projekt zapracuje do výsledného dokumentu.

Zastupiteľstvom schválený Program je vodítkom pre rozvoj obce v strednodobom výhľade (5 – 8 rokov). Je to živý dokument, ktorý sa môže dopĺňať o nové zámery, spresňovať a dopracúvať, pričom strategické ciele by mali zostať zachované. Program by malo obecné zastupiteľstvo každoročne vyhodnocovať.

Kapitola 1. Lomná dnes

Krátky úvod do súčasnej situácie

Obec Lomná leží v Podbeskydskej vrchovine na sútoku Bielej Oravy a potoka Lomnica v nadmorskej výške 690 m, s výmerou katastrálneho územia 21 559 157 m². Južná časť územia prechádza do Oravskej Magury a na západe zasahuje výbežok Oravských Beskyd.¹

Osídlenie územia Lomnej sa udialo v procese kolonizácie Oravy na valašskom práve. Valasi prenikli proti toku riek hornej Oravy a zakladali prvé usadlosti. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1609. Zakladateľmi a teda i šoltýsmi osady Lomná sa na základe súhlasu vtedajšieho majiteľa Oravského panstva, grófa Juraja Thurzu, stali Adam a Vavrinec, uvádzaní:

„de possessio Nova Lomná“ – z dediny Nová Lomná. Listina bola vydaná 20. septembra 1600 a za verné služby a zásluhy pri osídľovaní dediny šoltýsi a piati valašskí osadníci boli oslobodení od všetkých poplatkov a služieb, okrem vojenských.²

Na území obce žije 803 obyvateľov, 257 mužov a 546 žien (stav k 1. januáru 2004).

Ekonomicky aktívnych je 406 občanov, z celkového počtu obyvateľov obce to predstavuje 50,5%. Vzhľadom k tomu, že v obci sa nenachádzajú aktivity výrobného charakteru, takmer všetci odchádzajú za prácou mimo obce. Vo výhľadovom období je potrebné počítať s rozvojom služieb, hlavne v oblasti cestovného ruchu. V súčasnosti je nezamestnaných a evidovaných na Úrade práce sociálnych vecí a rodiny 69 občanov.

100% občanov je Rímsko-katolíckeho vyznania zaraďujúceho sa ako filiálka do farnosti so sídlom v Krušetnici, ktorá je súčasťou Spišského biskupstva.

K historicky významným objektom patrí ľudový zrubový dom č. 136 z roku 1863, ktorý je zaradený medzi pamiatkovo chránené objekty a kaplnka Najsvätejšej Trojice z r. 1840.

Spoločensky významné miesto predstavuje kostol Najsvätejšieho Srdca Ježišovho patriaci Rímsko-katolíckej cirkvi, ktorý je najväčším spoločným dielom občanov posledných rokov. V obci založili cirkevnú radu a aktívne pracuje Cirkevný spevokol, čo dáva záruku ďalšieho kultúrno-duchovného napredovania obce.

V tesnej blízkosti kostola sa nachádza miestny cintorín s krížom vysokým 7,5m.

¹ Martin Bišťan: Územné a hospodárske zásady SÚ a zóny Lomná, január 1993

² Augustín Maťovčík: Lomná (k 400. výročiu založenia obce), Obecný úrad Lomná, 2000

Je vyrobený z dubového kmeňa a povrch zdobia rezby kvetov a biblických výjavov. V obci a jej okolí sa nachádzajú ďalšie pamiatky svedčiace o hlbokom duchovnom živote občanov. Kríž svätej Anny, Kaplnka Panny Márie Ružencovej a Socha Panny Márie - Matky ustavičnej pomoci.

Infraštruktúra v obci

Základnú spoločenskú infraštruktúru predstavuje kultúrny dom, ktorý slúži na rôzne spoločenské akcie a stretávanie občanov. V budúcnosti môže poskytovať priestory na zriadenie počítačovej siete, čím by sa umožnil prístup na Internet širokej verejnosti. Občanom je k dispozícii miestna knižnica s dobrým sortimentom ponúkaných titulov.

K sociálnej vybavenosti obce patrí obchod Jednota so zmiešaným tovarom. Najdôležitejšie potreby pre domácnosť poskytujú aj obchody súkromných podnikateľov pána Jána Jurigu, Karola Grajciara a Jána Ľubu. Pohostinské služby zabezpečuje v obci pán František Ľuba.

Materskú školu navštevuje 24 detí predškolského veku. Základná škola vzdeláva 61 žiakov 1. - 4. ročníka. Mimoškolskú činnosť zabezpečujú 2 oddelenia Školského klubu detí. Fungujúca školská jedáleň poskytuje stravu 80 stravníkom, a to nielen žiakom a pedagógom, ale aj zamestnancom Obecného úradu. Žiaci a pedagogickí pracovníci sa aktívne zapájajú do života obce. Pripravujú kultúrne programy pre matky a dôchodcov, organizujú detský karneval, angažujú sa do príprav plesov a športových dní.

Športové aktivity sa zameriavajú na futbal, lyžovanie a turistiku. Futbalový oddiel má dlhoročnú tradíciu a úspechy v majstrovských súťažiach.

Medzi pravidelné športové udalosti v obci patrí lyžiarsky Prechod lomnianskym chotárom, ktorého sa zúčastňujú domáci i zahraniční turisti. Realizuje sa tradične vo februári za pomoci obecného úradu a sponzorov.

K technickej infraštruktúre sa radia miestne komunikácie v dĺžke 8,4 km a tri mosty. Spojenie obce s okresným mestom Námestovo zabezpečuje Slovenská automobilová doprava. Obec má vybudovaný verejný vodovod. Na území sa nachádza niekoľko zdrojov s kvalitnou pitnou vodou. Kanalizácia, na ktorú sú napojené byty v bytových domoch, je vybudovaná

len čiastočne. Obec patrí pod uzlový telefónny obvod Námestovo, má dobré pokrytie telekomunikačnými signálmi, vrátane mobilných. Niekoľko domácností a obecný úrad majú pripojenie na Internet.

Významná časť územia obce je kultúrno-lesná krajina zastúpená lesom. Lesné pozemky predstavujú takmer 40 % z celkovej výmery územia. Časť lesov je vo vlastníctve urbárskeho pozemkového spoločenstva - Bývalí urbarialisti obce Lomná, kde sa uplatňuje zásada podielového vlastníctva. Urbárnici majú 550 členov, vlastní v obci urbársky dom, ktorý po rekonštrukcii bude slúžiť na kancelárie a ubytovanie hostí. Urbár spolupracuje s Obecným úradom a významne napomáha pri budovaní obce.

Z hľadiska ochrany prírody a prírodných hodnôt je územie predmetom veľkoplošnej ochrany prírody, nakoľko sa nachádza v Chránenej krajinej oblasti Horná Orava (CHKO).

CHKO pokrýva celú severnú časť Oravy s Oravskou priehradou a tvorí so Zwieckym parkom krajobrazovým a Babiogorskim parkom narodowym v Poľsku bilatelárne chránené územie.

Nachádza sa tu napríklad Národná prírodná rezervácia Babia hora, ktorá predstavuje najvyšší bod CHKO. Nájde sa tu prales, kosodreviny, vysokohorské lúky s pestrú faunou a flórou.

Obec Lomná leží v jednej z najlepších hubárskych oblastí na Slovensku. V okolí sú dobré terény na cykloturistiku, jazdu na koni, turistiku a zjazdové lyžovanie.

Dostatok kvalitných vodných zdrojov, čistota ovzdušia, bohatosť lesov na zver, liečivých rastlín a lesných plodov, môže významne ovplyvniť rozvoj obce v oblasti cestovného ruchu.

SWOT analýza

Výraz SWOT je skratkou štyroch anglických slov: S - strengths (silné stránky),

W - weaknesses (slabé stránky), O - opportunities (príležitosti), T - threats (ohrozenia).

SWOT analýza je metóda umožňujúca získať názor obyvateľov aj odborníkov na silné a slabé stránky života v obci. Zároveň umožňuje urobiť prehľad príležitostí, ktoré má obec pre svoj rozvoj a tiež ohrození, ktoré môžu tomuto rozvoju zabrániť. Zatiaľ čo pomenúvanie silných a slabých stránok podáva prehľad o vnútornom živote v obci, identifikácia príležitostí a ohrození sa zameriava na uvedenie si vonkajších faktorov, ktoré na kvalitu života obce vplývajú. Napríklad: Silnou stránkou obce môže byť, že obyvatelia sú pracovití a ovládajú mnohé remeslá. Slabou stránkou môže byť, že u remeselníkov sa vytratil cit pre detail a nevedia tieto remeslá zužitkovať. Príležitosťou môže byť dobré legislatívne prostredie,

ktoré podporuje remeselné zručnosti obyvateľov obce. Ohrozenie môžu predstavovať chýbajúce manažérske zručnosti pri zamestnávaní iných obyvateľov.

Príklad SWOT analýzy v tabuľkovej forme:

Silná stránka • Obyvatelia sú pracovití a ovládajú mnohé remeslá	Slabá stránka • U remeselníkov chýba cit pre detail a nevedia tieto remeslá zužitkovať
Príležitosť • Dobré legislatívne podmienky, podporujúce remeselnú výrobu	Ohrozenie • Chýbajúce manažérske zručnosti, pri zamestnávaní iných obyvateľov

Na základe diskusií s komisiou pre spracovanie programu sme SWOT analýzu usporiadali do nasledovných oddielov: Ľudia a ich záujmové združenia, Životné prostredie, Kultúrne a historické objekty, Občianska infraštruktúra, Technická infraštruktúra a doprava, Ekonomika a služby.

Tabuľka 1. SWOT analýza obce Lomná:

Silné stránky	Slabé stránky
<u>Ľudia a ich záujmové združenia</u> • pracovití ľudia, oddaní veci, vedia sa podriaďovať spoločnej veci, pomáhajú si, schopnosť zjednotiť sa (v číselnom vyjadrení až na 70%), cit pre pospolitosť • bohatý duchovný život • v minulosti mali zdroje obživy, majetok, spracovávali ľan, venovali sa výrobe súkna, žili spoločensky (divadlo, folklór, kapela) • prevládajúce remeslá: kováčstvo, kolárstvo, kamenárstvo - opracovanie kameňa pre stavebné účely, spracovanie dreva – šindle, zruba, tesárske práce, stolárske práce • asi 50 živnostníkov – samozamestnávateľov: tesári, murári • funkčné organizácie, spolky: Hasičský zbor, Slovenský červený kríž, Poľovnícke združenie, Telovýchovná jednota, Cirkevný spevokol	<u>Ľudia a ich záujmové združenia</u> • nízke sebavedomie • chýbajú vysokoškolsky vzdelaní ľudia • chýbajú manažéri, lídri pre rôzne aktivity v obci, vedúce osobnosti • existencia sociálne slabšej skupiny ľudí • neaktívna mládež • u remeselníkov chýba cit pre detail • rozpad tradičných trhov

Silné stránky – pokračovanie	Slabé stránky - pokračovanie

Životné prostredie

- dostatok kvalitných vodných zdrojov a tokov
- čisté životné prostredie, bez priemyslu
- možnosti aktívneho oddychu
- 30% pokrytie lesmi, lesné plody, huby, zver, drevo, liečivé rastliny
- vzácne druhy flóry a fauny
- skameneliny hadov v kameňolome
- dostupný lomný kameň na stavebné účely
- obmedzenia zo strany ochrany prírody (CHKO) nie sú závažné

Kultúrne a historické objekty

- drevený zrubový dom
- kaplnka z r. 1840

Občianska infraštruktúra

- nový katolícky kostol
- funkčná knižnica
- kultúrny dom
- futbalové ihrisko
- materská a základná škola 1.- 4. ročník, školský klub detí, školská jedáleň
- dostupná zdravotná starostlivosť

Technická infraštruktúra a doprava

- dostupnosť telekomunikačných sietí: ST, Orange, Eurotel, televízia, rozhlas
- verejný vodovod
- ČOV – bytovka a rodinné domy v lokalite Klinkovka
- cestné prepojenie Lomná - Zákamenné s napojením na cestu II. triedy smerom na Poľskú republiku a Českú republiku.

Ekonomika a služby

- obchod so zmiešaným tovarom a pohostinstvo
- dobre fungujúci urbár

Životné prostredie

- neobhospodarované poľnohospodárske plochy
- nevyriešený odpad, skládka odpadu je pri Námestove
- neseparuje sa

Kultúrne a historické objekty

Občianska infraštruktúra

Technická infraštruktúra a doprava

- ČOV v obci len čiastočne
- potreba rekonštrukcie mostov a cestných komunikácií
- potreba rekonštrukcie už vystavaných chodníkov a lavíc cez rieky

Ekonomika a služby

- málo pracovných príležitostí
- slabé poľnohospodárske družstvo

Príležitosti	Ohrozenia
<u>Rozvoj obce postaviť na:</u> • remeselných zručnostiach obyvateľov obce • zhodnotení prírodného prostredia za účelom vidieckej turistiky a agroturistiky • zužitkování bohatstva lesného a pôdneho fondu na podnikateľské účely • nadviazaní spolupráce v regióne a s okresným mestom Námestovo • možnosti získania rozvojových zdrojov z EÚ fondov • legislatíve SR a EÚ podporujúcej zachovanie kvality prírodného prostredia	<u>Rozvoju obce môžu brániť:</u> <u>Problémové vlastnícke vzťahy</u> • rozdrobené pozemky <u>Chýbajúce manažérske zručnosti</u> • málo vedúcich osobností, lídrov • málo podnikateľov – zamestnávateľov druhých ľudí <u>Životné prostredie</u> • obmedzenia podnikateľských aktivít z dôvodu ochrany prírody - CHKO Horná Orava

Kapitola 2. Lomná v budúcnosti

Strategické ciele

SWOT analýza sa prevádza s cieľom podrobného zmapovania situácie v obci a uvedomenia si vonkajšieho prostredia, v ktorom sa obec rozvíja. Je dobrým východiskom pre zadefinovanie strategických cieľov budúceho rozvoja. Strategické ciele majú vychádzať z využitia silných stránok a snažiť sa zabrániť prehĺbovaniu nepriaznivých faktorov zadefinovaných v slabých stránkach. Ciele zároveň umožnia zužitkovať zadefinované príležitosti a navrhnuť také rozvojové projekty, ktoré budú brať do úvahy ohrozenia pomenované v SWOT analýze.

Vychádzajúc z výsledkov SWOT analýzy, komisia pre spracovanie programu Lomná identifikovala štyri strategické ciele takto:

- Cieľ č.1:** *Vytvoriť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít s využitím miestnych zdrojov.*
- Cieľ č. 2:** *Pozdvihnúť sebavedomie občanov v oblasti tvorby nových pracovných príležitostí, posilniť vzdelávanie v nových podnikateľských a manažérskych zručnostiach.*
- Cieľ č. 3:** *Rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky.*
- Cieľ č. 4:** *Vybudovať občiansku infraštruktúru obce a zlepšiť existujúcu technickú infraštruktúru obce.*
- Cieľ č. 5:** *Celková renovácia obce za účelom zlepšenia života obyvateľov a návštevníkov obce.*

Ako sme už spomenuli významnou vlastnosťou programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je živosť tohto dokumentu. Živý dokument znamená, že súčasné poznanie a rozvojové zámery nie sú poznaním a potrebami konečnými. V budúcnosti sa toto poznanie a potreby môžu a budú meniť. Preto by program mal zabezpečiť, aby v ňom aj budúce myšlienky a projekty našli svoje uplatnenie. Zároveň je však dôležité, aby obec zmenami v programe nezľavovala z najdôležitejších rozvojových princípov a hodnôt. To znamená, že obec by si dlhodobo mala udržiavať svoju víziu a strategické ciele a mala mať záujem o realizáciu takých zámerov, ktoré túto víziu a ciele podporujú.

Tabuľky cieľov a zámerov:

Cieľ č. 1: *Vytvoriť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít s využitím miestnych zdrojov*

Zámer/Námet	Nositeľ myšlienky	Objem financií na realizáciu	Spolupráca, Partnerstvá	Čas realizácie	Možné zdroje financovania zámeru	Poznámka
Spracovanie drevnej hmoty až do finálneho výrobku	p. Troják Bývalí urbarialisti obce Lomná	1 mil. Sk	p. Juriga	2006	ERDF- Sektorový operačný plán Priemysel a služby, Priorita 1: Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb s využitím rozvoja domáceho rastového potenciálu Vlastné zdroje urbarialistov, bankové úvery	
Vybudovanie malých vodných elektrární	Obec	20 mil. Sk	Severoslovenská energetika a.s. Žilina, pán Ondrisek	2008	ERDF – SOP Priemysel a služby, Priorita 1: Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb s využitím rozvoja domáceho rastového potenciálu Vlastné zdroje, bankové úvery	
Využívanie poľnohospodárskej pôdy, chov hovädzieho dobytku a výroba mliečnych produktov	Rodinné farmy	8 mil. Sk	Roľnícke družstvo Zákamenne Bývalí urbarialisti obce Lomná	2005	EAGGF – SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, Priorita 1: Podpora produktívneho poľnohospodárstva Vlastné zdroje, bankové úvery	Vlastníci pôdy vlastní malý výmery, niekedy 1 m ² vlastní aj 20 majiteľov.
Chov oviec a výroba ovčiarskych produktov	Rodinné farmy	6 mil. Sk	Roľnícke družstvo Zákamenne Bývalí urbarialisti obce Lomná	2006	EAGGF – SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, Priorita 1: Podpora produktívneho poľnohospodárstva Vlastné zdroje, bankové úvery	
Chov rýb	p. Ondrisek, p. Troják	1mil. Sk	Rybársky zväz Obec	2008	EAGGF – SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, Priorita 2: Podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieka Vlastné zdroje, bankové úvery	

Ďalšie námety pre naplnenie cieľa č.1 s odhadovaným časovým horizontom realizácie po roku 2008

Námet	Predpokladaní zainteresovaní
Spracovanie včelích produktov	Chovatelia včiel
Pestovanie a spracovanie liečivých rastlín	CHKO Horná Orava
Pestovanie zeleniny a ovocia	Rodinné farmy

Cieľ č. 2.: *Pozdvihnúť sebavedomie občanov v oblasti tvorby nových pracovných príležitostí, posilniť vzdelávanie v nových podnikateľských a manažérskych zručnostiach*

Zámer/Námet	Nositeľ myšlienky	Objem financií Na realizáciu	Spolupráca, Partnerstvá	Čas realizácie	Možné zdroje financovania zámeru	Poznámka
Vzdelávanie v oblasti podnikania	Združenie v cestovnom ruchu	400 tis.	Obec	Priebežne	ESF – SOP Ľudské zdroje, Priorita 1: Rozvoj aktívnej politiky trhu práce Priorita 2: Posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce	Možnosť napojenia na Informačné centrum Námestovo
Ponuka služieb v cestovnom ruchu a starostlivosť o host'a	Združenie v cestovnom ruchu	500 tis.	Obec	Priebežne	ERDF - SOP Priemysel a služby, Priorita 2: Rozvoj cestovného ruchu	Možnosť napojenia na Informačné centrum Námestovo
Systematické poradenstvo pre podnikateľov	Združenie v cestovnom ruchu	300 tis.	Obec	Priebežne	ESF – SOP Ľudské zdroje Priorita 1: Rozvoj aktívnej politiky trhu práce Priorita 2: Posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce	Možnosť napojenia na Informačné centrum Námestovo

Cieľ č. 3.: Rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky

Zámer/Námet	Nositeľ myšlienky	Objem financií na realizáciu	SpoluprácaPartnerstvá	Čas realizácie	Možné zdroje financovania zámeru	Poznámka
Vybudovanie penziónu „Hrúbik“	J. Juriga, O. Jurigová		J. Púchel', obec, podnikatelia, občianske združenia	2004	ERDF Sektorový operačný program Priemysel a služby Priorita 2: Rozvoj cestovného ruchu Vlastné zdroje, bankové úvery	
Vybudovanie rodinného penziónu „Starý mlyn“	J. Púchel'	Možno určiť až na základe špecifikácie štúdiou			ERDF - SOP Priemysel a služby, Priorita 2: Rozvoj cestovného ruchu	
Gazdovský dvor s malou vodnou elektrárnou a rybníkom	J. Ondříšek	Možno určiť až na základe špecifikácie štúdiou			ERDF - SOP Priemysel a služby, Priorita 2: Rozvoj cestovného ruchu EAGGF – SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, Priorita 2: Podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieka	
Lesný program	p. Žibek Poľovné združenie Požehov Lomná	Možno určiť až na základe špecifikácie štúdiou	Bývalí urbarníci obce Lomná, CHKO Horná Orava	2005	ERDF – SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, Priorita 2: Podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieka	Lesoturistika, pozorovanie zvierat, environmentálna výchova, manažment chránených území, Natura 2000, údržba chodníkov a ciest
Rozvoj kultúrnej a športovej spolupráce s Poľskom	Obec	200 tis. Sk/ročne	Telovýchovná jednota	každoročne	ERDF – SOP Priemysel a služby, Priorita 2: Rozvoj cestovného ruchu CBC – program cezhraničnej spolupráce	Organizuje sa prechod Lomianskym chotárom v spolupráci so Zväzom turistov
Prechod Lomianskym chotárom	Zväz turistov	30 tis.	Obec Lomná a susedné obce		Vlastné prostriedky	

Zámer/Námet	Nositeľ myšlienky	Objem financií na realizáciu	SpoluprácaPartnerstvá	Čas realizácie	Možné zdroje financovania zámeru	Poznámka
Informačné tabule v obci	Obec	50 tis.	ICN Námestovo	2004	ERDF – SOP Priemysel a služby, Priorita 2: Rozvoj cestovného ruchu	Doporučuje sa prijať VZN o jednotnom značení v obci.
Vytvoriť podmienky na rozvoj agroturistiky	Obec	Možno určiť až na základe špecifikácie štúdiou		2005	EAGGF – SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, Priorita 2: Podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieka	Mať kapacitu minimálne 45 lôžok

Ďalšie námety pre naplnenie cieľa č.3 s odhadovaným časovým horizontom realizácie po roku 2008

Námet	Predpokladaní zainteresovaní
Vybudovanie športových a rekreačných atrakcií v obci	Obec s Telovýchovnou jednotou
Vybudovanie lyžiarskeho vleku a bazénu	Združenie podnikateľov v obci v spolupráci s Telovýchovnou jednotou
Vybudovanie ošetrovne pre deti z veľkých miest	Volskwagen Bratislava

Cieľ č. 4. Vybudovať občiansku infraštruktúru obce

Zámer/Námet	Nositeľ myšlienky	Objem financií na realizáciu	Spolupráca, Partnerstvá	Čas realizácie	Možné zdroje financovania zámeru	Poznámka
Oprava urbárskeho domu	Bývalí urbarialisti obce Lomná	1 mil. Sk	Obec	Priebežne	Z vlastných zdrojov	
Rekonštrukcia základnej školy	Obec	5 mil. Sk	Rímsko-katolícky farský úrad	2005	ERDF – Operačný program: Základná infraštruktúra Priorita 3: Lokálna infraštruktúra Vlastné zdroje obce	
Dobudovanie telocvične	Obec	5 mil. Sk	Školská rada a obec	2004	ERDF – Operačný program: Základná infraštruktúra Priorita 3: Lokálna infraštruktúra	
Rekonštrukcia miestnych komunikácií	Obec	8 mil. Sk	Obec Roľ. družstvo BÚ obce	2006	ERDF – Operačný program: Základná infraštruktúra Vlastné zdroje obce	
Rekonštrukcia cestného prepojenia na významné cestné komunikácie	Obec	13 mil. Sk	Obec Roľ. družstvo BÚ obce	2006	INTEREKT Vlastné zdroje a iné zdroje obce	
Rekonštrukcia mostov	Obec	9 mil. Sk	Obec, Roľnícke dr. BU obce	2006	ERDF – Operačný program: Základná infraštruktúra Vlastné zdroje a iné zdroje obce	

Ďalšie námety pre naplnenie cieľa č.4 s odhadovaným časovým horizontom realizácie po roku 2008

Námet	Predpokladaní zainteresovaní
Otvorená škola	Obec v spolupráci s vedením školy (internetizácia, Infovek)

Použité skratky:

ERDF - European Regional Development Fund (Európsky fond regionálneho rozvoja)

EAGGF - European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond)

ESF - European Social Fund (Európsky sociálny fond)

OP - Operačný program

SOP - Sektorový operačný program

SREP - Sekcia realizácie environmentálnych projektov Ministerstva životného prostredia SR

Poznámka:

Prostriedky zo štrukturálnych fondov Európskej únie zväčša pokrývajú maximálne 75% oprávnených nákladov neziskových projektov a maximálne 50% oprávnených nákladov ziskových projektov. Spolufinancovanie musí zabezpečiť žiadateľ z vlastných zdrojov, bankových úverov, národných prostriedkov, prípadne z finančných zdrojov partnerov zúčastnených na projekte. Nie je možné spolufinancovať jeden projekt z viacerých prostriedkov Európskej únie.

Kapitola 3. Koordinácia pri naplňaní rozvojového programu

Ekonomickí a sociálni partneri

Pre realizáciu zámerov na úrovni obce a regiónu je nielen praktické, ale regionálna politika Európskej únie to od nás priamo vyžaduje, aby sme sa spájali s partnermi, ktorí majú podobné ciele a zámery ako my, aj keď na ich realizáciu budú používať odlišné prístupy.

Ide o tzv. verejno-súkromné partnerstvá, ktoré spájajú ekonomických partnerov (podnikateľské subjekty) a sociálnych partnerov (zástupcovia občianskych, neziskových zoskupení) s verejnou správou (samospráva a štátna správa). Takéto zoskupenia významnou mierou prispievajú k zvyšovaniu schopnosti obce a regiónu čerpať prostriedky zo štrukturálnych fondov Európskej únie. Partnerstvá môžu vzniknúť účelovo, pri realizácii spoločného projektu a zaniknúť, keď projekt skončí (napríklad pri vybudovaní kanalizácie) alebo majú dlhodobý charakter, keď sa spoja pri naplňaní cieľov zameraných napríklad na rozvoj regiónu alebo nejakého spoločného záujmu (napríklad poskytovatelia služieb v cestovnom ruchu). Partnerstvo môže fungovať ako zoskupenie fyzických či právnických osôb bez právnej subjektivity na základe zmluvy o spolupráci, alebo ako združenie s právnou subjektivitou. Väčšie projekty či zámery niekedy vyžadujú koordináciu viacerých partnerov, či už v rámci spoločnej témy (horizontálna koordinácia) alebo rôznych úrovní spolupráce a financovania projektov (vertikálna koordinácia).

Inštitúcie

V obci Lomná sú významnými inštitúciami s potencióálom realizovať projekty a vstupovať do partnerstiev: Obecný úrad Lomná, Bývalí urbarialisti obce Lomná, Rímsko-katolícky farský úrad, Základná a materská škola Lomná.

V obci pôsobia nasledovné záujmové združenia občanov: Telovýchovná jednota, Poľovnícke združenie Požehov, Zväz turistov, cirkevný spevokol, hasičský zbor.

Obec je členom: Združenia miest a obcí Slovenska a Združenia obcí Bielej Oravy.

V blízkosti obce pracuje dobrovoľné združenie Euroregión Beskydy, ktorého cieľ a význam spočíva v spolupráci miest a obcí troch pohraničných území Slovenska, Česka a Poľska. Spolupracujú najmä v oblastiach hospodárstva, cestovného ruchu a kultúry.

Agentúra pre regionálny rozvoj SEVER so sídlom v Dolnom Kubíne ponúka pomoc pri koordinácii zámerov v rámci Žilinského kraja a vypracovaní projektových žiadostí do štrukturálnych fondov. Je členom integrovanej siete RRA pod gesciou Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja.

Rada Oravy so sídlom v Dolnom Kubíne je zameraná na koordináciu subjektov regionálneho rozvoja v Orave.

A-projekt n. o. má svoje sídlo v Liptovskom Hrádku. Je neziskovou organizáciou poskytujúcou všeobecne prospešné služby v oblasti rozvoja obcí v podtatranskom regióne s dôrazom na ochranu životného prostredia a prevenciu konfliktov medzi obcami, majiteľmi pôdy v národných parkoch a potrebami ochrany prírody v chránených územiach. Pomáha tiež pri spracovaní projektov so žiadosťou o financovanie z fondov EÚ, ale aj pri manažovaní väčších regionálnych či medzinárodných projektov. Poskytuje poradenstvo v oblasti prípravy subjektov na čerpanie štrukturálnych fondov EÚ.

Zoznam inštitúcií (v prílohe) obsahuje ďalšie užitočné kontakty. Doporučujeme tento zoznam priebežne aktualizovať a dopĺňať, aby tak mohol záujemcom slúžiť pre vyhľadávanie partnerov a poradenských inštitúcií pri tvorbe projektov.

Partnerstvá

Realizácia niektorých zámerov, ktoré sú zahrnuté do rozvojového programu, si vyžaduje vznik formalizovaných partnerstiev (či už na základe zmluvy o spolupráci alebo založením nového právneho subjektu). Ide najmä o nasledovné zámery:

- spracovanie drevnej hmoty až do finálneho výrobku (spolupráca medzi p. Trojákom, Bývalými urbarialistami obce Lomná a pánom Jurigom)
- starostlivosť o les a cesty (partnerstvo medzi Poľovným združením Požehov a Bývalými urbarialistami obce Lomná)
- vybudovanie malých vodných elektrární (spolupráca pán Ondrisek, Obecný úrad a Stredoslovenská energetika)
- rekonštrukcia školy (obec a Rímsko-katolícky farský úrad)

Finančné nástroje a podmienky financovania projektov z fondov EÚ

V priebehu rokov 2004 až 2006 bude možné súbežne využívať na financovanie projektov jednak *predvstupové fondy* EÚ (SAPARD, CBC – program cezhraničnej spolupráce, PHARE – ekonomická a sociálna súdržnosť, komunitárne programy v oblasti vzdelávania, kultúry, podpory mládeže, hospodárstva, zdravotníctva, životného prostredia a podobne), ale aj *štrukturálne fondy* (na základe Národného rozvojového plánu vo väzbe na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja kraja a obce). Po roku 2007 budeme môcť plnohodnotne využívať aj ďalšie podporné nástroje Európskej únie, napríklad program LEADER alebo jeho obdobu (vo väzbe na mikroregión s počtom obyvateľov od 10.000 do 100.000) prípadne INTERREG (projekty cezhraničnej spolupráce).

Na čerpanie týchto podporných nástrojov je potrebné sa sústavne pripravovať, a to najmä

- zahrnutím projektových zámerov do programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce či kraja
- prihlásením projektov do projektového zásobníka Ministerstva regionálneho rozvoja a Žilinského samosprávneho kraja, prípadne ďalších príslušných inštitúcií, ktoré budú projekty monitorovať za účelom prípravy spolufinancovania projektov zo štátneho rozpočtu
- vypracovaním a aktualizovaním územno-plánovacej dokumentácie na úrovni obce
- vysporiadaním vlastníckych vzťahov, získaním listov vlastníctva alebo uzavretím zmluvy o dlhodobom prenájme
- prípravou stavebnej projektovej dokumentácie až po získanie stavebného povolenia, resp. hodnotenia vplyvov projektu na životné prostredie (EIA), ak je toto hodnotenie požadované zo zákona
- prípravou zdrojov na povinné spolufinancovanie projektov (pri neziskových zámeroch je to zväčša od 5% hodnoty projektu, pri podnikateľských zámeroch min. 50% hodnoty projektu).

Ďalšími možnosťami financovania projektov disponujú ministerstvá a ich implementačné agentúry, perspektívne Žilinský samosprávny kraj (v rámci kompetencií jemu zverených) a rôzne súkromné alebo vládne nadačné fondy na území Slovenska či iných štátov.

Aj bankové inštitúcie poskytujú okrem komerčných úverov a pôžičiek podporné programy

pre spolufinancovanie životaschopných projektových zámerov (napríklad Slovenská záručná a rozvojová banka a. s. má viaceré podporné programy pre začínajúcich podnikateľov, podnikateľov v cestovnom ruchu, drevospracujúci priemysel či využívanie alternatívnych zdrojov energie).

Pri realizácii a financovaní projektov zo štrukturálnych fondov je dôležité napĺňať podmienky Európskej únie nielen pri *programovaní* (spracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce), ale dosiahnuť tiež efektívnosť použitia finančných zdrojov z rôznych podporných programov tým, že ich navzájom kombinujeme a dopĺňame vlastnými zdrojmi (princíp *doplňkovosti*). Verejné prostriedky sa majú použiť prednostne na prioritné ciele zadefinované v programových dokumentoch, teda to, čo je pre štát/región/obec najdôležitejšie. Takto sa naplní princíp *koncentrácie*. Spojením síl v rámci štátu/regiónu/obce pri riešení problémov naplníme princíp *partnerstva*. Pre zvýšenie úspešnosti realizácie svojich zámerov pomôže Lomnej včasné prihlasovanie projektových formulárov do zásobníkov projektov na regionálnej, krajskej a národnej úrovni (Odbor regionálneho rozvoja Vyššieho územného celku Žilinského samosprávneho kraja, ktorí sa koordinujú s Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR). Zároveň je dôležité, aby vo vlastnom rozpočte naplánovali obec Lomná aj ďalší žiadatelia potrebné čiastky na spolufinancovanie projektov, ktoré sú pre dané obdobie prioritnými.

Prečo hovoríme o potrebe vzájomnej koordinácie pri realizácii programu rozvoja?

Od úrovne Európskej únie cez národnú a krajskú úroveň sa dostaneme na región (Orava), až obec. Všetky tieto úrovne vlastnia nejaké podporné mechanizmy, ktoré môžeme pre jednotlivé projekty využiť. Aby sme ich dokázali využiť, je potrebné poznať priority a strategické ciele jednotlivých úrovní. Ak náš projekt dokážeme umiestniť do viacerých úrovní v rámci tejto vertikálnej línie, dáva nám to možnosť využiť viac podporných nástrojov na jeho realizáciu.

Napríklad zámer Vybudovanie penziónu „Hríbik“, spadajúci pod strategický cieľ č.3: Rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky, nadväzuje na:

- *Národný rozvojový plán* v časti Sektorový operačný program Priemysel a služby, Priorita 2: Rozvoj cestovného ruchu

- *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského kraja* a jeho strategické ciele
 - koordináciou aktivít a úsilia subjektov regionálneho rozvoja zabezpečiť vyvážený hospodársky a sociálny rozvoj Žilinského kraja
 - pri realizácii programu mobilizovať všetky dostupné zdroje (národné, súkromné, regionálne, štrukturálne fondy EÚ)
 a špecifické ciele:

- zlepšiť kvalitu života vidieckej populácie rastom životných štandardov, vytvárať primerané sociálne prostredie, rozvíjať aktivity vidieka a chrániť kultúrne využitie prírodného potenciálu krajiny na rozvoj cestovného ruchu a kúpeľníctva

Pri plánovaní projektov v rámci našich strategických cieľov sa teda budeme držať strategických cieľov a priorít predovšetkým týchto dvoch dokumentov (Národný rozvojový program a Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského kraja), naša vertikálna koordinácia však bude mať nadväznosť aj na rozvojovú stratégiu Oravy.

Úplný výpočet všetkých možností financovania a koordinácie projektov presahuje možnosti tohto dokumentu. Preto je potrebné začať plánovať jednotlivé projekty spoločne so záujmovými skupinami či partnermi, ktorých sme identifikovali v tabuľkách cieľov a zámerov. Potrebnú pomoc pri príprave projektov pre rôzne grantové schémy poskytnú inštitúcie uvedené v prílohe Zoznam inštitúcií.

Za užitočné považujeme tiež stanoviť si kritériá úspešnosti v jednotlivých strategických cieľoch a vytvoriť systém monitorovania tohto programu v pravidelných (minimálne ročných) cykloch. To znamená určiť tie ukazovatele, ktoré bude obecné zastupiteľstvo raz do roka vyhodnocovať, napríklad počet vytvorených nových pracovných miest, počet novozriadených prevádzok a služieb, vnímanie zlepšenia kvality života v obci samotnými obyvateľmi a podobne.

Tento dokument bude slúžiť obci vtedy, ak bude mať k nemu prístup široká verejnosť a budú s ním naďalej pracovať pracovné skupiny zriadené za účelom spracovania ďalších stratégií a akčného plánu rozvoja obce. Adresár inštitúcií zas pomôže pri spájaní a vzájomnej koordinácii partnerov v podobných alebo na seba nadväzujúcich projektových zámeroch.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Lomná bol schválený Obecným zastupiteľstvom v Lomnej dňa 10.12.2004 uznesením č. 9.